

Підоричева І. Досвід польських СЕЗ: у пошуках «антикрихкості» для України. Міжнародний громадсько-політичний тижневик «Дзеркало тижня». 2017. № 39 URL: https://dt.ua/macrolevel/dosvid-polskih-sez-u-poshukah-antikrihkosti-dlyaukrayini-257607_.html.

Industrial parks provide incentives for local and foreign investors alike. The Report: Turkey 2012. URL: <http://www.oxfordbusinessgroup.com/news/zone-industrial-parks-provide-incentives-localand-foreign-investors-alike>

Індустріальні парки – що це таке? URL: <http://dia.dp.gov.ua/industrialni-parki-shho-ce-take/>

Technology Parks in the Czech Republic. URL: <http://www.svtp.cz/en/wp-content/uploads/VTP-v-CR.pdf>

Industrial Parks – Association of Hungarian Industrial Parks. URL: <http://www.datanet.hu/ipe/introd.pdf>

Association of Science Parks of Finland. URL: http://www.tekel.fi/in_english

Swiss Association of Technology Parks and Business Incubators. URL: <http://www.swissparks.ch/swissparks-the-association>

Довідка про індустріальні парки в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22&title=DovidkaProIndustrialniParkiVUkraini>

Концепція створення та наповнення Індустріального парку «Industrial Forpost». Агентство розвитку Дніпра. URL: <http://dda.dp.ua/project/industrialnyj-park>.

Гамалій В. Ф., Кошик О. М., Легінкова Н. І. Аналіз ролі індустріальних парків в структурній модернізації економіки. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2016. Вип. 30. С. 31-39.

Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: закон України від 16 лип. 1999 р. № 991-XIV // Відом. Верхов. Ради України. 1999. №40. Ст. 363.

Про внесення змін до Митного кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки. Проект Закону № 2555а-д від 25.04.2016. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58869.

Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки. Проект Закону № 2554а-д від 25.04.2016 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58867.

І-ОРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК 343.541

Бакаєв Д.І.

*Аспірант кафедри кримінального права
національного університету
"Одеська юридична академія"
м. Одеса, Україна*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КВАЛІФІКОВАНИХ ВИДІВ ЗГВАЛТУВАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Bakaev D.I.

*Postgraduate student of the Department of Criminal Law
of the National University "Odessa Law Academy"
Odessa, Ukraine*

SOME ASPECTS OF QUALIFIED TYPES OF RAPE UNDER THE CRIMINAL LAW OF UKRAINE AND THE COUNTRIES OF SOUTH-EASTERN EUROPE

Анотація. У статті досліджено деякі аспекти кваліфікованих видів згвалтування за законодавством України та країн Південно-Східної Європи. Здійснено ґрунтовний аналіз змісту обтяжуючих обставин кваліфікованих юридичних конструкцій згвалтування за законодавством України та країн Південно-Східної Європи показав певну спільність та відмінність. Спільною тенденцією для законодавства та доктрини кримінального права України та країн Південно-Східної Європи є поступове впровадження міжнародних стандартів щодо конструювання кваліфікованих видів згвалтування. Відмінність полягає в різному наповненні переліків кваліфікованих видів за КК України та КК країн Південно-Східної Європи. На відміну від України, у КК країн Південно-Східної Європи ще не впроваджено стандарти щодо криміналізації згвалтування одним з подружжя по відношенню до другого з подружжя, чи колишнього з

подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах. Разом з тим, за КК України не передбачено низку обставин в якості обтяжуючих, що можуть мати місце при вчиненні зґвалтування та значно впливати на ступінь суспільної небезпечності злочину, тому нами розроблено пропозиції щодо доповнення КК України.

Аналіз кваліфікуючих ознак зґвалтування за кримінальним законодавством України та країн Південно-Східної Європи дозволив автору поділити все різноманіття таких ознак на групи залежно від складових частин юридичних конструкцій зґвалтування, а саме: 1) за ознаками об'єкта посягання, залежно від особи, потерпілого/потерпілої; 2) за ознаками об'єктивної сторони зґвалтування; 3) за ознаками суб'єктивної сторони (залежно від мети вчинення зґвалтування); 4) за ознаками суб'єкта зґвалтування.

Summary. The article examines some aspects of qualified types of rape under the laws of Ukraine and the countries of South-Eastern Europe. A thorough analysis of the content of aggravating circumstances of qualified legal constructions of rape under the laws of Ukraine and the countries of South-Eastern Europe showed a certain commonality and difference. A common trend for the legislation and doctrine of criminal law of Ukraine and the countries of South-Eastern Europe is the gradual introduction of international standards for the construction of qualified forms of rape. The difference lies in the different content of the lists of qualified species under the Criminal Code of Ukraine and the Criminal Code of South-Eastern Europe. Unlike in Ukraine, the Criminal Code of South-Eastern Europe has not yet introduced standards for criminalizing the rape of one spouse against the other spouse, or a former spouse or other person with whom the perpetrator is (was) in a family or close relationship. At the same time, the Criminal Code of Ukraine does not provide for a number of aggravating circumstances that may occur during rape and significantly affect the degree of public danger of the crime, so we have developed proposals to supplement the Criminal Code of Ukraine.

The analysis of qualifying signs of rape under the criminal legislation of Ukraine and the countries of South-Eastern Europe allowed the author to divide all variety of such signs into groups depending on components of legal constructions of rape, namely: 1) on signs of object of encroachment, depending on the person, victim; 2) on the grounds of the objective side of rape; 3) on the grounds of the subjective party (depending on the purpose of the rape); 4) on the grounds of the subject of rape.

Аннотация. В статье исследованы некоторые аспекты квалифицированных видов изнасилования по законодательству Украины и стран Юго-Восточной Европы. Осуществлен основательный анализ содержания отягчающих обстоятельств квалифицированных юридических конструкции изнасилования по законодательству Украины и стран Юго-Восточной Европы показал определенную общность и различие. Общей тенденцией законодательства и доктрины уголовного права Украины и стран Юго-Восточной Европы является постепенное внедрение международных стандартов по конструированию квалифицированных видов изнасилования. Отличие заключается в разном наполнении перечней квалифицированных видов по УК Украины и УК стран Юго-Восточной Европы. В отличие от Украины, в УК стран Юго-Восточной Европы еще не внедрены стандарты по криминализации изнасилования одним из супругов по отношению к другому супругу, или бывшего супруга или другого лица, с которой виновный находится (находился) в семейных или близких отношениях. Вместе с тем, по УК Украины предусмотрен ряд обстоятельств в качестве отягчающих, которые могут иметь место при совершении изнасилования и значительно влияют на степень общественной опасности преступления, поэтому нами разработаны предложения по дополнению УК Украины.

Анализ квалифицирующих признаков изнасилования по уголовному законодательству Украины и стран Юго-Восточной Европы позволил автору разделить все многообразие таких признаков на группы в зависимости от составных частей юридических конструкций изнасилования, а именно: 1) по признакам объекта посягательства, в зависимости от лица, потерпевшего / потерпевшей; 2) по признакам объективной стороны изнасилования; 3) по признакам субъективной стороны (в зависимости от цели совершения изнасилования); 4) по признакам субъекта изнасилования.

Ключові слова: склад злочину, кваліфікуючі ознаки, зґвалтування, порівняльно-правове дослідження, кваліфіковані види зґвалтування, Південно-Східна Європа.

Key words: corpus delicti, qualifying features, rape, comparative legal research, qualified types of rape, South-Eastern Europe.

Ключевые слова: состав преступления, квалифицирующие признаки, изнасилования, сравнительно-правовое исследование, квалифицированные виды изнасилования, Юго-Восточная Европа.

Постановка проблеми. У сучасних умовах світових процесів глобалізації, враховуючи європейський вектор зовнішньої політики України, все більшої актуальності набувають порівняльно-правові дослідження, в тому числі в галузі кримінального права. Особливий інтерес становить вивчення досвіду країн Південно-Східної Європи. Кордони цього геополітичного регіону варіюються залежно від історичних, політичних та

географічних критеріїв та визначаються у різних політичних документах. Так, 10 червня 1999 року в Кельні був підписаний Пакт стабільності для Південно-Східної Європи учасниками якого стали Албанія, Боснія і Герцеговина, Македонія, Сербія та Чорногорія, Хорватія, Румунія, Болгарія [1]. У 2001 році до нього приєдналась Молдова. Організація Об'єднаних Націй також виокремлює

Південно-Східну Європу при стандартизації географічних назв.

Країни Південно-Східної Європи підписали Конвенцію Ради Європи про запобігання та протидію насильству над жінками та домашньому насильству 2011 р. і опинилися перед складнощами імплементації у вже сформоване правове середовище та правову традицію оновлених положень, в тому числі й кримінально-правових норм про зґвалтування. Адже, як справедливо зазначає Є.Л.Стрельцов, необхідно враховувати, що кримінально-правові приписи є певним відображенням того стану політичного, економічного, соціального, правового розвитку, який є в кожній країні [2, с. 12 – 31]. Досвід впровадження змін щодо норми про відповідальність за зґвалтування є неоднаковим у всіх країнах Південно-Східної Європи, а тому вивчення позитивного досвіду країн даного регіону є актуальним для української держави.

Аналіз останніх досліджень. Питання кримінальної відповідальності за зґвалтування та інші статеві злочини досліджували такі відомі вчені, як: Ю.В.Александров, В.І.Борисов, Л.В.Дорош, О.О.Дудоров, А.С. Лукаш, М.І. Мельник, В.О.Навроцький, Є.Л. Стрельцов, Є.В.Фесенко, М.І. Хавронюк, С.Д.Шапченко та ін. У порівняльно-правовому аспекті досліджування складу злочину зґвалтування здійснювали: Т.Д. Лисько, А.М. Соловйова, Є.Л. Стрельцов, М.І.Хавронюк, С.С. Яценко та інші.

Метою статті є встановлення змісту обтяжуючих обставин кваліфікованих юридичних конструкцій зґвалтування за законодавством України та країн Південно-Східної Європи, встановлення спільності та відмінності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження кваліфікуючих ознак зґвалтування за кримінальним законодавством України та країн Південно-Східної Європи має важливе значення, оскільки «кваліфікуючі ознаки злочину розглядаються як одна з форм диференціації кримінальної відповідальності, що відображає якісну характеристику злочинного діяння» [3, с. 100].

У науковому світі існують різні точки зору щодо поняття «кваліфікуючі ознаки». Деякі вчені використовують поняття «обтяжуючі обставини» [4]. У своєму дослідженні ми не проводимо різницю між термінами кваліфікуючі ознаки та обтяжуючі обставини, а вживаємо їх рівнозначно.

У кримінальному законодавстві існують два види обставин, що обтяжують відповідальність. Одні з них мають значення для визначення покарання особи, що вчинила злочин, інші виступають як ознаки конкретного складу злочину, що впливають на його кваліфікацію [5]. Істотний перепад в рівні суспільної небезпеки діяння в порівнянні з зафіксованим в основному складі злочину є підставою для конструювання кваліфікованого складу. У доктрині кримінального права, як правило, розглядаючи проблеми диференціації кримінальної відповідальності за

певні злочини, зазначають, що в процесі диференціації законодавець враховує типові специфічні ознаки окремих видів суспільно небезпечних діянь і суттєву зміну такими ознаками рівня суспільної небезпеки таких діянь [6, с. 24–25]. До критеріїв відбору кваліфікуючих ознак відносять зростаючу суспільну небезпеку [7, с. 35–37]. Враховуючи зміну ступеня суспільної небезпечності залежно від наявності в діях винного певних обставин, дослідження кваліфікуючих ознак (обтяжуючих обставин) має особливе значення. Адже від правильності винесення тієї чи іншої ознаки (обставини) на рівень кваліфікуючої (обтяжуючої) буде залежати рівнозначність призначеного винному покарання. У свою чергу, навпаки, помилки законодавця щодо оцінки певних обставин у якості обтяжуючих, можуть призводити до фактичної безкарності певних дій винного або, до занадто суворой міри покарання.

Кваліфікуючими ознаками зґвалтування за ч. 2 ст. 152 КК України є вчинення його: 1) повторно; 2) особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 153–155 КК України; 3) щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винуватий перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах; 4) щодо особи у зв'язку з виконанням нею службового, професійного чи громадського обов'язку; 5) щодо жінки, яка завідомо для винуватого перебувала у стані вагітності,

Особливо кваліфікуючими ознаками зґвалтування за КК України є: 1) вчинення злочину групою осіб (ч. 3 ст. 152 КК України); 2) зґвалтування неповнолітньої особи (ч. 3 ст. 152 КК України); 3) зґвалтування особи, яка не досягла 14 років (ч. 4 ст. 152 КК України); 4) спричинення тяжких наслідків (ч. 5 ст. 152 КК України).

В українській кримінально-правовій літературі вірно говориться про те, що кваліфіковані склади зґвалтування за КК України не передбачають в якості обтяжуючих низку обставин, що можуть мати місце при вчиненні зґвалтування (наприклад, вчинення злочину з особливою жорстокістю, принизливим способом, із застосуванням насильства, що носить характер мучення, щодо особливо вразливих осіб, осіб похилого віку, коли злочин вчиняється батьками, опікунами, піклувальниками тощо) [8]. Хоча такі обтяжуючі обставини (кваліфікуючі ознаки) названі в юридичних конструкціях кваліфікованих видів зґвалтування більшості країн Південно-Східної Європи. Але, враховуючи те, що комплексного порівняльно-правового дослідження норми про відповідальність за зґвалтування за КК України та країн Південно-Східної Європи проведено не було, то й перелік тих ознак (обставин), що можуть бути враховані на підставі досвіду цих країн у нашому кримінальному законі, є значно ширшим.

Дослідження кваліфікуючих ознак України та країн Південно-Східної Європи є одним із найважливіших напрямків нашого дослідження, оскільки: по-перше, кваліфікуючі ознаки

доповнюють норму про зґвалтування новими обставинами; по-друге, кваліфікуючі ознаки дозволяють розширити сферу застосування норми про зґвалтування.

У дослідженні ми проаналізуємо все різноманіття кваліфікуючих ознак зґвалтування за кримінальними кодексами України та країн Південно-Східної Європи. Для полегшення аналізу ми пропонуємо розділити їх на кілька груп залежно від складових частин юридичної конструкції.

Всі групи поділено залежно від складових частин (елементів складу злочину). Ураховуючи наявність чотирьох складових частин (елементів) складу злочину нами виділено чотири групи кваліфікуючих ознак зґвалтування за законодавством України та країн Південно-Східної Європи.

Перша група кваліфікуючих ознак за кримінальним законодавством України та країн Південно-Східної Європи побудована за об'єктом посягання. Але з урахуванням предмета дослідження, до цієї складової частини включено лише особливості ознак потерпілого. Законодавство України та країн Південно-Східної Європи детально розписує особливості кваліфікації залежно від особи, потерпілого/потерпілої. При чому, за термінологією більшості країн Південно-Східної Європи термін потерпілий не вживається, а у доктрині вживається термін «пасивний суб'єкт» зґвалтування, а в законодавстві термін «жертва»).

З вказівкою на особливості особи потерпілого/потерпілої у законодавстві України та країн Південно-Східної названо такі кваліфікуючі ознаки зґвалтування:

- *неповнолітня особа* (Україна (ч. 3 ст. 152 КК України), Молдова (п. б ч. 2 ст. 171 КК Молдова (завідомо неповнолітньої (неповнолітнього);), Албанія (ст. 101 КК Албанії) Болгарія (ст. 151 КК Болгарії); Сербія (ч. 3 ст. 178 КК Сербії); Північна Македонія (ч.2 ст. 186 КК Північної Македонії) (Чорногорія (ч.4 ст. 204 КК Чорногорії) Румунія (ч.3 ст. 218 КК Румунії);

- *особа, яка не досягла чотирнадцяти років* (Україна (ч. 4 ст. 152 КК України), Молдова (п. б ч. 3 ст. 171 КК Молдови), Албанія (ст. 100 КК Албанії) Словенія (ст. 173 КК Словенії), Болгарія (ст. 149 КК Болгарії); Сербія (ч. 4 ст. 178 КК Сербії) Північна Македонія (ст. 188 КК Північної Македонії) Чорногорія (ч.5 ст. 204 КК Чорногорії);

- *родичка по низхідній лінії* (Болгарія (ч. 2 ст. 152 КК Болгарії), Албанія (ст. 106 КК Албанії) родич прямої лінії споріднення, брат або сестра (Румунія (п. б ч.3 ст. 218 КК Румунії «the victim is related in direct line, brother or sister»)); один із членів сім'ї (п. б2 ч. 2 ст. 171 КК Молдова);

- *особи, які відбувають покарання* (Словенія (ч.2 ст. 170 КК Словенії));

- *потерпіла особа, що перебувала під опікою, заступництвом, захистом, на вихованні або лікуванні у винного* (Молдова (п.а ч.3 ст. 171 КК Молдови) (Румунія (ч.3 ст. 218 КК Румунії));

- *особливо вразлива жертва*: (шляхом використання фізичного або психічного розладу постраждалої особи або через глибокий розлад свідомості – ст. 103 КК Албанії; зловживаючи фактом психічного захворювання, тимчасовим або важким психічним розладом чи хворобою чи будь-яким іншим станом, внаслідок чого особа не здатна чинити опір - ст. 172 КК Словенії; скориставшись психічною хворобою, розумовою відсталістю чи іншим психічним розладом, інвалідністю чи іншим станом цієї особи, через який вона не здатна чинити опір – ч. 1 ст. 179 КК Сербії; Північна Македонія (ч. 4 ст. 186 КК Північної Македонії) Чорногорія (ст. 205 КК Чорногорії);

- *жінка, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності* (п. б1 ч. 2 ст. 171 КК Молдови, ч. 2 ст. 152 КК України);

Друга група кваліфікуючих ознак побудована залежно від особливостей об'єктивної сторони зґвалтування.

Залежно від способу вчинення такого злочину, у законодавстві України та країн Південно-Східної Європи названо такі кваліфікуючі зґвалтування ознаки:

- *жорстокий і особливо принизливий спосіб* (Федерація Боснії і Герцеговини, Словенія (ч.2 ст. 170 КК Словенії); Сербія (ч. 3 ст. 178 КК Сербії) Північна Македонія (ч.3 ст. 186 КК Північної Македонії) (Чорногорія (ч.4 ст. 204 КК Чорногорії)); зґвалтування, поєднане з катуваннями потерпілої (потерпілого) (п. f ч. 2 171 КК Молдова);

- *із застосуванням або погрозою застосування зброї* (ст. 104 КК Албанії);

- *із погрозою пошкодження майна особи або її родичів* (Словенія (ч.3 ст. 170 КК Словенії; Сербія (ч. 2 ст. 178 КК Сербії))

- *із погрозою розкриття будь-яких відомостей, що стосуються особи чи її родичів, які можуть завдати шкоди честі та репутації особи або її родичів* (Словенія (ч.3 ст. 170 КК Словенії) Північна Македонія (ч. 4 ст. 186 КК Північної Македонії) (Чорногорія (ч.3 ст. 204 КК Чорногорії)).

- *з застосуванням насильства або погрози насильства* (Чорногорія (ч.2 ст. 204 КК Чорногорії);

- *публічне зґвалтування в громадському місці* (ст. 107 КК Албанії);

Залежно від наслідків від вчиненого зґвалтування у законодавстві України та країн Південно-Східної названо такі кваліфікуючі зґвалтування ознаки:

- *вагітність* (Федерація Боснії і Герцеговини, Хорватія, Сербія (ч. 3 ст. 178 КК Сербії) Чорногорія (ч.4 ст. 204 КК Чорногорії));

- *тяжка шкода здоров'ю* (Федерація Боснії і Герцеговини, Румунія, Албанія (ч.2 ст. 102, ч.2 102/а, ч.2 103 КК Албанії) Сербія (ч. 3 ст. 178 КК Сербії) Північна Македонія (ч.3 ст. 186 КК Північної Македонії) (Чорногорія (ч.4 ст. 204 КК Чорногорії) Румунія (ч.3 ст. 218 КК Румунії)); Молдова «зґвалтування, що призвело з необережності до заподіяння тяжкого тілесного

ушкодження чи іншого тяжкої шкоди здоров'ю» (п. d ч. 3 ст. 171 КК Молдови);

- смерть (Албанія (ч.3 ст. 102, ч.3 ст.102/а, ч.3 ст.103 КК Албанії), Румунія); Сербія (ч. 4 ст. 178 КК Сербії) Північна Македонія (ч.3 ст. 186 КК Північної Македонії) Чорногорія (ч.5 ст. 204 КК Чорногорії) Румунія (ч. 4 ст. 218 КК Румунії); зґвалтування, «що з необережності призвело до смерті потерпілої (потерпілого)» (п. e ч. 3 ст. 171 КК Молдови);

- самогубство потерпілої або замах на самогубство (Албанія (ч.3 ст. 102, ч.3 ст. 102/а, ч.3 ст. 103 КК Албанії), Болгарія);

- умисне зараження венеричним захворюванням (п. e ч. 2 ст. 171 КК Молдови);

- з умисне зараження СНІДом (п. c ч. 3 ст. 171 КК Молдови – хоча СНІД це Синдром набутого імунodefіциту, точніше було б написати ВІЛ, бо останній є вірусом, що уражає імууну систему людини, знижуючи при цьому протидію організму різним ВІЛ-асоційованим захворюванням);

- зґвалтування, яке призвело до «інших тяжких наслідків» (п. f ч. 3 ст. 171 КК Молдови);

Третя група кваліфікуючих ознак побудована за ознаками суб'єктивної сторони, а саме залежно від мети вчинення зґвалтування:

- якщо зґвалтування було вчинене з метою втягнення у подальші дії розпусти чи проституції (Болгарія (ч. 3 ст. 153 КК Болгарії));

- якщо зґвалтування було вчинено з метою виготовлення порнографічного матеріалу (Румунія (ч.3 ст. 218 КК Румунії));

Четверта група кваліфікуючих ознак сконструйована за ознаками суб'єкта зґвалтування (виходячи із термінології країн Південно-Східної Європи – «активного суб'єкта» зґвалтування):

- рецидивіст (Болгарія); особа, яка вчинила неодноразове зґвалтування в межах одного злочину (Болгарія,); особа, яка раніше вчинила зґвалтування (п. a ч. 2 ст. 171 КК Молдови);

- зґвалтування, вчинене двома або більше особами (Молдова (п. c ч. 2 171 КК Молдова), Болгарія, Федерація Боснії і Герцеговини, Румунія, Словенія (ч.2 ст. 170 КК Словенії), Албанія (ч.2 ст.102 КК Албанії); Сербія (ч. 3 ст. 178 КК Сербії) Північна Македонія (ч.3 ст. 186 КК Північної Македонії) Чорногорія (ч.4 ст. 204 КК Чорногорії) Румунія (ч.3 ст. 218 КК Румунії));

Висновки. Таким чином, аналіз кваліфікуючих ознак зґвалтування за кримінальним законодавством України та країн Південно-Східної Європи дозволяє поділити все різноманіття таких ознак на групи залежно від складових частин юридичних конструкцій зґвалтування, а саме:

1) **за ознаками об'єкта посягання, залежно від особи, потерпілого/потерпілої:** неповнолітня особа (Україна, Молдова, Албанія, Болгарія; Сербія; Північна Македонія, Чорногорія, Румунія); особа, яка не досягла чотирнадцяти років (Україна, Молдова, Албанія, Словенія, Болгарія, Сербія, Північна Македонія, Чорногорія; особи, яка

перебуває з винним у родинних стосунках, в тому числі брата або сестри (Болгарія, Албанія, Румунія, КК Молдова; особи, які відбувають покарання (Словенія); особа, яка перебувала під опікою, заступництвом, захистом, на вихованні або лікуванні у винного (Молдова, Румунія); особи, яка має психічне захворювання, тимчасовий або тривалий психічний розлад чи будь-який інший стан, внаслідок якого особа не здатна чинити опір (Словенія, Албанія, Сербія, Північна Македонія, Чорногорія, Україна; жінка, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності (Молдова, Україна);

2) **за ознаками об'єктивної сторони зґвалтування:** зґвалтування жорстоким і особливо принизливим способом (Федерація Боснії і Герцеговини, Словенія; Сербія, Північна Македонія, Чорногорія, Молдова); зґвалтування із застосуванням або погрозою застосування зброї (Албанія); із погрозою пошкодження майна особи або її родичів (Словенія; Сербія); із погрозою розкриття будь-яких відомостей, що стосуються особи потерпілої чи її родичів, які можуть завдати шкоди честі та репутації такої особи або її родичів (Словенія, Північна Македонія, Чорногорія); із застосування насильства або погрози насильства (Чорногорія); **за наслідками:** 1) вагітність потерпілої жінки (Федерація Боснії і Герцеговини, Хорватія, Сербія, Чорногорія); 2) тяжка шкода здоров'ю (Федерація Боснії і Герцеговини, Румунія, Албанія, Сербія, Північна Македонія, Чорногорія, Румунія; Молдова); смерть (Албанія, Румунія, Сербія, Північна Македонія, Чорногорія, Румунія, Молдова); 3) самогубство потерпілої або замах на самогубство (Албанія, Болгарія); 4) умисне зараження венеричним захворюванням; умисне зараження СНІДом (Молдова); 5) «інші тяжких наслідків» (Молдова);

3) **За ознаками суб'єктивної сторони (залежно від мети вчинення зґвалтування):** з метою втягнення у подальші дії розпусти чи проституції (Болгарія); з метою виготовлення порнографічного матеріалу (Румунія);

4) **за ознаками суб'єкта зґвалтування:** рецидивіст; особа, яка вчинила зґвалтування повторно (Болгарія, Молдова); зґвалтування, вчинене двома або більше особами (Молдова, Болгарія, Федерація Боснії і Герцеговини, Румунія, Словенія, Албанія; Сербія, Північна Македонія, Чорногорія, Румунія).

Список літератури:

1. Пакт стабільності для Південно-Східної Європи. URL: <https://www.nato.int/docu/review/Topics/UK/Stability-Pact-for-Southeastern-Europe.htm>. (дата звернення: 01.04.2020).

2. Стрельцов Є.Л. Яке кримінальне ми хочемо-бажаємо або повинні-мусимо мати в Україні: точка зору. Є.Л. Стрельцов. Реформа кримінального законодавства України: осінні

роздуми. Херсон. Видавничий дім Гельветика, 2019. 100 с.

3. Васильевский А.В. Юридическая техника закрепления в уголовном законе дифференцирующих уголовную ответственность обстоятельств. Нормотворческая и правоприменительная техника в уголовном и уголовно-процессуальном праве. Сб. науч. статей. Ярославль: Изд-во Яросл. ун-та, 2000. С. 99-107.

4. Архипова М.В., Редькина Е.А., Синьков Д.В., Трикоз Ю.Е. Убийство: уголовно-правовая и криминологическая характеристика. Иркутск, 2008. 171 с.

5. Бородин, С. В. Ответственность за убийство: квалификация и наказание по российскому праву. М. : Юрист, 1994. С. 41.

6. Побегайло Э.Ф. Проблемы дифференциации уголовной ответственности за тяжкие насильственные преступления. Совершенствование правовых мер борьбы с преступностью. Владивосток: Изд-во ДВГУ, 1986. С. 24-30.

7. Свинкин А.И. Оптимальное конструирование квалифицированных составов по признакам повторности и рецидива. Проблемы эффективности уголовного закона. Свердловск: Сверд. юрид. ин-т, 1975. С. 35-37.

8. Лисько Т.Д. Кримінальна відповідальність за зґвалтування (порівняльно-правовий аналіз) [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2008. 20 с.

УДК 347.26

ГРНТИ 10.27.57

Паршиков Павел Павлович

Студент магистратуры

ФГБОУВО «Московский государственный юридический университет имени О.Е. Кутафина (МГЮА)»

Москва, ул. Садовая-Каретная, д. 9

ПОНЯТИЕ И ПРАВОВАЯ ПРИРОДА ДОГОВОРА ОБ УСТАНОВЛЕНИИ СЕРВИТУТА

Parshikov Pavel Pavlovich

Graduate student

«Moscow State Law University named after O.E. Kutafin» (MSAL)»

CONCEPT AND LEGAL NATURE OF THE AGREEMENT FOR ESTABLISHMENT OF A SERVITY

Аннотация: в статье рассматривается такое основание возникновения сервитута как договор. Автором дается понимание правовой природы указанного договора. Также, определяется круг существенных условий для договоров данного вида. По итогам научного исследования в рамках настоящей статьи будет внесено предложение по изменению действующего законодательства. Цель исследования – анализ договора как основания возникновения сервитута, разработка рекомендаций, направленных на совершенствование теории и законодательства в данной сфере. Предметом исследования являются научные взгляды, идеи и концепции в области вещных прав, нормативно-правовые акты Российской Федерации, регулирующие правоотношения, связанные с сервитутом, а также правоприменительная практика в рассматриваемой сфере.

Summary: the article considers such a basis for the emergence of easement as a contract. The author gives an understanding of the legal nature of this agreement. Also, a circle of essential conditions for contracts of this type is determined. Based on the results of scientific research, within the framework of this article, a proposal will be made to amend existing legislation.

Ключевые слова: договор, сервитут, вещное право, ограниченное вещное право.

Key words: contract, easement, property law, limited property law.

Уже в Древнем Риме одним из оснований возникновения сервитута являлся договор [1, с. 408]. В праве же современных развитых государств договорный порядок установления сервитута играет огромное значение и является, по сути, основным.

Не обошел его вниманием и ГК РФ, предусмотрев в п. 3 ст. 274 ГК РФ основанием возникновения сервитута соглашение между сторонами. И лишь в случае недостижения данного соглашения сервитут

может устанавливаться по иску лица, требующего установления сервитута. Таким образом, и российский закон закрепляет договорный порядок возникновения сервитута в качестве базового.

Сама же конструкция договора об установлении сервитута своего отражения в ГК РФ не нашла. Отсутствие законодательного закрепления данного договора порождает многочисленные споры о его правовой природе, а также практические сложности в его заключении.